Аннотация

В статье рассматривается подход, в соответствии с которым выделение структурных компонентов учебника по признаку доминирующей функции дал возможность получить инструмент для конструирования содержания учебников по краеведению.

Онищенко Ж.І.
Запорізький державний університет

ПРОБЛЕМА ДОБОРУ ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПЕРЕГЛЯДОВОГО ЧИТАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Однією з вимог сучасної програми середньої школи з іноземних мов у галузі читання є вимога навчити учнів читанню текстів із розумінням загального змісту, тобто переглядового читання [1]. Навчання переглядового читання одержало досить широке висвітлення в методиці викладання іноземних мов. В центрі досліджень як закордонних, так і вітчизняних вчених знаходяться такі питання, що стосуються навчання цього виду читання: значення переглядового читання у процесі комунікації (Є.К.Поздєєва, Г.В.Рогова) ; загальні характеристики даного виду читання (П.К.Бабинська, А.Ф.Будько, В.А.Бухбіндер, Н.І.Гез, А.Д.Климентенко, М.В.Ляховицький, Є.А.Маслико, А.А.Миролюбов, С.Ю.Ніколаєва, С.К.Фоломкіна) ; навички, що є необхідними для володіння зазначеним видом читання (І.Л.Колесникова) ; типові завдання для забезпечення функціонування переглядового читання і перевірки розуміння змісту тексту (Л.Г.Черніна) ; організація самостійної роботи учнів з текстом для навчання читання із розумінням загального змісту (М.К.Колкова) та ін. Проте не можна стверджувати, що проблеми навчання переглядового читання є цілком вирішеними.

Необхідність подальшого удосконалення методики навчання даного виду читання обумовлена недостатнім рівнем розвитку цього комунікативного уміння у значної частини випускників середніх шкіл. Як показує практика роботи, учні часто не справляються з необхідним обсягом читання, не укладаються в нормативи часу і зустрічають багато труднощів при читанні. Отже, можемо констатувати, що вимоги програми з іноземних мов, згідно з якою учні повинні вміти швидко (без словника) переглянути текст із

соціально-політичної і науково-популярної літератури, не виконуються повною мірою. Необхідно, таким чином, направити зусилля на пошук методичних резервів і засобів удосконалення процесу навчання переглядового читання учнів середньої загальноосвітньої школи.

Для з'ясування особливостей методики удосконалення процесу навчання переглядового читання французькою мовою нами було проаналізовано діючі підручники і навчальні посібники з французької мови для учнів старших класів, текстовий матеріал і вправи для навчання переглядового читання, що містяться у зазначених посібниках. За основу нами було обрано такі критерії:

– відповідність тем текстів інтересам і віковим особливостям учнів;

– різноманітність видів завдань;

– подання текстового матеріалу: шрифт, ілюстрації, збереження зовнішньої організації журнальної статті.

Аналіз діючих підручників і навчальних посібників з французької мови для учнів старших класів показав: нечисленність або відсутність вправ, необхідних для формування умінь переглядового читання, відсутність вправ для навчання учнів прийомам швидкого читання і дозволив констатувати необхідність ретельного розгляду питань про вимоги до добору текстів для переглядового читання і розробку спеціального комплексу вправ для розвитку навичок і умінь переглядового читання.

Мета цієї статті – конкретизувати проблему добору текстового матеріалу для підвищення ефективності навчання переглядового читання учнів старших класів середньої загальноосвітньої школи.

Вирішуючи питання про те, які тексти доцільно використовувати для розвитку умінь переглядового читання, ми враховували такі аспекти: зміст текстів, різноманітність тематики текстів, інформаційна насиченість, мовні характеристики, обсяг.

Практика показує, що робота з текстами, зміст яких не відповідає інтересам і потребам учнів, призводить до зниження мотивації і навіть до втрати значення самого читання як виду мовленнєвої діяльності. З метою визначення кола інтересів старшокласників нами було опитано 100 учнів середніх загальноосвітніх шкіл м.Запоріжжя, які вивчають французьку мову. Результати анкетування показали, що найбільшою популярністю старшокласників користуються тексти, присвячені життю однолітків за кордоном (95% опитаних). Франції і її традиціям (93%). проблемам одержання освіти (69%). подорожуванням (65%). охороні навколишнього

середовища (51%). музиці (42%). спортові (24%). проблемам відносин між поколіннями (23%). Менш популярними темами є політика (2%). релігія (1%).

При доборі текстового матеріалу для навчання переглядового читання варто враховувати, що мова текстів, пропонованих для читання, повинна бути доступною учневі – це має бути дійсно читання, а не розшифровка тексту. Від дотримання даної вимоги залежить успішність процесу читання як мовленнєвої діяльності, тому що тільки в цьому випадку читач зосереджуватиме увагу саме на змістові тексту [2].

Істотне значення для переглядового читання має обсяг тексту. Текст повинен сприяти диференційованому підходові до інформації, що міститься в ньому, тому для розвитку умінь переглядового читання використовуються досить великі за обсягом тексти – від однієї до декількох сторінок. Короткий текст (150-200 слів) не сприяє диференційованому підходові до інформації, що міститься в ньому, його обсяг є недостатнім для формування в учнів умінь структурно-змістової орієнтації в оригінальній літературі. Крім того, короткі тексти свідомо наштовхують учнів на переклад, особливо якщо вони являють собою деякі труднощі для розуміння. Довгий, розгорнутий текст (від 500 слів) дає читачеві можливість використовувати для прогнозування контекст.

Для цілей навчання переглядового читання доцільно добирати тексти, які мають низку рис, що полегшують сприйняття і розуміння учнями текстового матеріалу. Такими елементами є: 1) інформативна назва; 2) резюме перед текстом, у якому коротко викладається його основний зміст; 3) вступ, який містить чітке і повне формулювання теми і вводить читача в коло подій, що описуються в тексті; 4) авторський висновок – узагальнення наприкінці оповідання.

Особлива роль для розуміння загального змісту належить графічному оформленню тексту, що включає графічний поділ тексту, використання різних гарнітур шрифту, а також наочний матеріал ілюстративного характеру. Оформлення текстового матеріалу повинне допомагати читачеві диференціювати основну і другорядну інформацію, навіть при швидкому перегляді. До факторів, що перешкоджають розумінню, можна віднести: відсутність поділу на абзаци, одноманітний шрифт, дрібний кегель (розмір шрифту) у тексті.

Велике значення для створення образних опор, що сприяють кращому розумінню тексту, має також ілюстративний матеріал. Ці опори, що презентують в образотворчій формі ключові моменти текстової інформації,

дозволяють учням «співвідносити сформовані в результаті сприйняття тексту образи з ілюстрацією» [3:163]. Образний характер ілюстративного матеріалу емоційно впливає на учнів, підвищує інтерес до тексту, що читається, додатково стимулює читання.

З огляду на вищевикладені критерії, ми прийшли до висновку, що для навчання переглядового читання французькою мовою учнів старших класів середньої школи найбільш доцільно добирати автентичні тексти із сучасних французьких журналів. На відміну від газетних статей, журнальні статті мають низку особливостей, які, на наш погляд, дозволяють прискорити процес сприйняття і розуміння тексту при його перегляді: велику кількість екстралінгвістичної інформації; написання окремих слів, словосполучень або цілих відрізків тексту жирним шрифтом, курсивом або в розрядку (для позначення найбільш важливих слів або фрагментів тексту) ; наявність вставок більш дрібними або великими буквами (для виділення більш-менш значимих частин тексту) ; різний колір букв на різному фоні.

З усього різноманіття жанрів сучасної публіцистики – передова стаття, репортаж, інтерв'ю, реклама, коротка інформація, коментар та ін. – не всі, на нашу думку, підходять для навчання переглядового читання. Під жанром ми розуміємо «форму організації матеріалу, відображення фактів, подій, висвітлення явищ» [4:24].

Так, жанри «коротка інформація» та «реклама», як правило, є невеликими за обсягом, і тому не можуть бути придатними для навчання переглядового читання. Передові статті, коментарі орієнтуються, в першу чергу, на носія мови або читача, що володіє фоновими знаннями. Такі тексти являють собою особливі труднощі для школярів і часто зовсім ними не розуміються. Жанр «інтерв'ю», хоча і містить багатий і корисний матеріал для навчання автентичних іншомовних текстів і користується великою популярністю серед старшокласників, також не підходить для навчання читання з розумінням загального змісту. Це пояснюється тим, що інтерв'ю містить у собі низку труднощів, що є невластивими іншим видам журнальних текстів (мова жанру інтерв'ю відзначається запозиченнями, сленгом, розмовним жанром і тому є дуже важкою для розуміння школярами).

Для навчання переглядового читання, на нашу думку, найбільш доцільним є використання текстів жанру “репортаж”. Журнальні повідомлення цього жанру зазвичай є великими за обсягом і характеризуються різноманітною тематикою. Репортаж поєднує в собі

документальність, об'єктивність, емоційність і яскравість зображення різних за значенням подій. Репортажі в журналах присвячуються, як правило, значним подіям, важливим для міста, регіону, території, країни в цілому.

З метою визначення стилістичних особливостей даного публіцистичного жанру, його композиційно-змістової структури і його мовних відмінностей нами було проаналізовано 50 текстів жанру «репортаж» із сучасних французьких журналів – “L’Express”, “Le Français dans le monde”, “Avenirs”, “GEO”, “Ca m’intéresse”, “Paris Match” (1999-2001 років видання). Аналіз текстів показав, що лексичний і граматичний матеріал, що міститься в них, є переважно знайомим учням старших класів. Найбільш поширеними часовими формами даного жанру є: Present (49,5%). Passé composé (39,3%) та Futur simple (5,3%). Тексти містять прості речення (52,3%). складні (47,7%, з них 24,2% – це складносурядні речення і 23,5% – складнопідрядні). У словниковому складі репортажу переважають: загальновживана лексика (59,8%). суспільно-політична і спеціальна лексика (11,3%). абстрактні іменники (13,4%). невелика кількість цифрових даних (3,1%). запозичення (2,7%). абревіатури (1,4%), а також слова, що виражають реалії і вимагають пояснень (0,9%).

Таким чином, можемо зробити такі висновки:

Для навчання переглядового читання учнів старших класів середньої школи доцільно використовувати: 1) автентичні тексти, зміст яких відповідає інтересам старшокласників, а тематика збігається з проблематикою, визначеною програмою середньої школи з іноземних мов; 2) тексти, мовний матеріал яких є доступним і посильним для сприйняття й осмислення учнями старших класів; 3) досить великі за обсягом тексти; 4) тексти, що містять орієнтири, які прискорюють змістову обробку інформації (ілюстрації, особливий шрифт і т.п.).

З усіх жанрів сучасної публіцистики зазначеним критеріям найбільш відповідає жанр «репортаж». Аналіз загальних рис репортажу дозволив прийти до висновку, що використання журнальних повідомлень даного жанру, завдяки тематиці, яка відповідає читацьким інтересам старшокласників, композиційно-змістовій структурі доступній для осмислення, наявності заголовного комплексу та ілюстрацій, а також відсутності великої кількості незнайомих мовних явищ, дає можливість підвищити ефективність процесу навчання переглядового читання

французькою мовою учнів старших класів середньої загальноосвітньої школи.

Використана література

1. Програми для середніх загальноосвітніх шкіл. Іноземні мови. 1-11 класи. – К.: “Перун”, 1998. – 38 с.

2. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. – М.: Высш. шк., 1987. – 207 с.

3. Очерки методики обучения чтению на иностранных языках. Под ред. проф. И.М. Бермана и проф. В.А. Бухбиндера. – К.: «Вища школа», 1977. – 175 с.

4. Розен Е.В. Газеты и журналы на немецком языке в школе: Пособие для учителя. – М.: Просвещение, 1985. – 128 с.

Аннотация

Статья посвящена проблемам обучение просмотрового чтения на французском языке учеников старших классов средней общеобразовательной школы. Целенаправленный отбор текстового материала рассматривается как один с путей повышения эффективности обучения просмотрового чтения старшеклассников. В статье определяются основные критерии отбора текстового материала для обучения указанного вида чтения. Анализ общих черт публицистического жанра “репортаж” разрешает прийти к заключению, что использования журнальных сообщений данного жанра дает возможность повысить эффективность процесса обучения просмотрового чтения на французском языке учеников старших классов средней школы.

Онкович А.Д.
Інститут вищої освіти АПН України

ОСОБЛИВОСТІ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У “СВІТЛИЧКАХ” УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ США

(за матеріалами часопису “Рідна школа” (США)

Майже по всіх місцях скупченого проживання українців існували школи і курси українознавства, які організовувала місцева громада. Школи українознавства охоплювали молодь 6-18 років. При деяких школах діяли підготовчі класи та садочки, які відвідували діти до 6-річного віку. На У з’їзді делегатів Шкільної Ради Америки при УККА (Український конгресовий комітет Америки) у травні 1964 року відбувся звіт і нові вибори її Управи, яку знову очолив проф. Едвард Жарський (1906-2003). Відтоді як референт дошкілля почала опікуватися освітою і вихованням дошкільнят Ірина